

KULDE, KULTUR & KOLONIALITET

I sporene fra Jessie Kleemanns *Slæden på vej*

Man kan jo ikke køre hundeslæde uden is! Så sæt da hjul på!

— Jessie Kleemann

I efteråret 2023 strakte der sig en 22 meter lang, glitrende hundeslæde-limousine på Statens Museum for Kunst i København. Fuldt udrustet med fire store terrængående dæk på hver side, ædeltræsplanker fastgjort med farverige silkesnore og en laaang slæde, rummer Jessie Kleemanns (1959-) monumentale skulptur "Slæden på vej" en myriade af sameksisterende historiske, nutidige og fremtidige problemstillinger. For den vestlige, moderne, kapitalistiske og koloniale levevis har sat sit aftryk. Isen smelter i Kalaallit Nunaat, klimaet forandrer sig og vilkårene for kulturen ændres.

"Slæden på vej" var en del af Kleemanns soloudstilling "Tiden løber løber Tiden" på Statens Museum for Kunst (SMK) i perioden 24. august - 26. november 2023.¹ Udstillingen rummede værker fra tre årtier og repræsenterede Kleemanns mangefacetterede kunstneriske virke, solidt rodfæstet

1 For billedokumentation af værket, besøg f.eks. Jessie Kleemanns hjemmeside: [https://www.jessiekleemann.com/art \[Tilgået 2025-03-10\]](https://www.jessiekleemann.com/art/[Tilgået 2025-03-10]).

i mange års erfaringer og samarbejder. Med afsæt i både sin uddannelse ved Tuuqaq-teatret i Fjaltring, Danmark i 1978-79 og de efterfølgende år på kunstsolen Grafisk Værksted – nu Grafisk Skole – i Nuuk, Kalaallit Nunaat, samt sine mange læringsrejser og -ophold blandt forskellige kunstnerkollektiver og kreative aktører i Norden og internationalt (Lundberg Hansen og Kleemann 37-39), har Kleemann hentet inspiration og erfaringer fra mange forskellige udtryksformer. Udover installationskunsten, som "slæden" udgør et glimrende eksempel på, er performancekunst, videokunst, malerkunst, grafik og lyrik ligeledes en del af Kleemanns faste kunstneriske repertoire (Norman; Kaalund; Kleemann; Lundberg Hansen og Kleemann). Kleemann på en gang springer mellem og sammensmelter medier og udtryk og bearbejder herigennem tematikker spændende fra det personlige, individuelle plan til spørgsmål af global og/eller planetær art, rodfæstet i Kleemanns personlige position som kalaaleq kunstner, bosat i Danmark. I udstillingen på SMK fik man som besøgende således mulighed for at stifte bekendtskab med både Kleemann som person, men også med relationen mellem Kalaallit Nunaat og Danmark samt med globale geopolitiske problemstillinger.

Udstillingen taler ind i en række af udstillinger på den danske kunstscene, med samtidskunstnere fra Kalaallit Nunaat. Udover Kleemanns udstilling på Statens Museum for Kunst, har Bolatta Silis-Høegh udstillet i gruppeudstillingen "FEEL ME" på Trapholt Kunstmuseum, Martin Brandt Hansen i gruppeudstillingen "GROUP THERAPY – NY SAMTIDSKUNST" på ARKEN kunstmuseum, Ivínguaq Stork Høegh i udstillingen "DU SER MIG AN – SOM JEG SER DIG" på Nordatlantens Brygge og Inuuteq Storch med soloudstillingen "The Rise of The Sunken Sun" på Den Danske Pavillon på den prestigefyldte Venedig Biennale (Wolthers; Lundberg Hansen).

Fra et dansk perspektiv har der historisk eksisteret flere forestillinger om, hvordan kunst fra og om Kalaallit Nunaat bør se ud. Forestillinger som har bidraget til en dansk opfattelse af, at kunst fra Kalaallit Nunaat har nogle overordnede fælles kendetegn i motiver og æstetiske udtryk, og som siden er blevet fremhævet som unuancerede (og unuancerende) (Witcombe; Arke). Når jeg i denne artikel grupperer disse udstillende kunstnere på baggrund af deres etniske/nationale tilknytning til Kalaallit Nunaat, er det derfor vigtigt at påpege, at det altså ikke bunder i fællestræk i kunstnernes

æstetiske udtryk eller motiver. I stedet er formålet med grupperingen her at forsøge at bruge kunsten som en indgangsvinkel til at udforske den kulturelle horisont, som Kalaallit Nunaat og Danmark deler – en horisont, der i høj grad er præget af dansk-kalaallit (koloni-)historie og relationer, og som er allestedsnærværende i hverdagen i Kalaallit Nunaat. I Danmark har danskere derimod længe haft nemt ved at lukke øjnene for denne fælles horisont i hverdagen, men i lyset af den mediestorm, der har været i starten af 2025 (efter den nyligt indsatte præsident af USA, Donald Trump, har udtrykt sin interesse for Kalaallit Nunaat), er danskernes øjne nu stift rettet mod netop denne del af deres kulturelle og historiske horisont. Med flere kalaallit samtidskunstnere repræsenteret på den danske kunstscene finder jeg det derfor interessant at undersøge, hvordan kunst fra Kalaallit Nunaat kan bidrage til danskeres forståelse af den fælles kulturelle – og koloniale – horisont, som danskere deler med kalaallit inuit. For netop fortællingerne om dansk kolonialisme i Kalaallit Nunaat og den kolonialitet, der endnu er viklet ind i relationer mellem Kalaallit Nunaat og Danmark og mellem kalaallit inuit og danskere, er aktuelt ved at gennemgå signifikante ændringer. Et begreb der af flere kunstnere og kulturaktører fra Kalaallit Nunaat bliver brugt i denne forbindelse – både som forklaring på og som opfordring til disse ændringer – er begrebet ”dekolonisering”. Kleemann er en af de kunstnere, der aktivt benytter begrebet. Hun understreger sine politiske og aktivistiske agendaer ved bl.a. at fremtræde (eller optræde) under sine artist talks iført en sort t-shirt med ordet ”DECOLONIZE” skrevet i rødt hen over brystet og gennem sine opslag på sociale medier.²

Dette fokus på kunsten som medium til at adressere og udfordre kolonialitet taler ind i et transnationalt fænomen, der kan beskrives som ’den dekoloniale vending’ (*the decolonial turn*) i kunsten. Den puertoricanske professor i filosofi, Nelson Maldonado-Torres definerer den dekoloniale vending som udsprunget og stadig består i en række samtaler og ’møder’ (*encounters*) mellem tænkere, kunstnere, forfattere, aktivister, kulturelle aktører osv., der deler et synspunkt om:

2 Se f.eks. videoen VLT Versterbro Lokal TV, ”Tiden løber: Udstilling af Jessie Kleemann på SMK”, <https://www.youtube.com/watch?v=02w5dsiAKBo> [Tilgået 2025-03-10].

[...] coloniality as a fundamental problem in the modern (as well as postmodern and information) age, and of decolonization or decoloniality as a necessary task that remains unfinished" (Maldonado-Torres 4).

Den dekoloniale vending i kunsten kan også ses udtrykt i relation til en dansk kolonihistorisk kontekst, og især Danmarks fortid som kolonimagt på de tidligere Dansk Vestindiske Øer er i de sidste ti år blevet belyst og konfronteret i kunsten og fremhævet i akademiske publikationer (Jørgensen; Mathias; Danbolt). Kunstnere såsom Jeanette Ehlers, La Vaughn Belle og Michelle Eistrup er eksempler på kunstnere, der aktivt arbejder med dekolonisering specifikt knyttet til en dansk (koloni)historisk kontekst. Sammenholdes denne dekoloniale vending med de mange udstillinger med samtidskunstnere fra Kalaallit Nunaat, der har været på den danske kunsts scene i 2023 og 2024, åbnes der op for en række ufærdige historier om dansk kolonialisme/kolonialitet at reflektere videre over. Denne gang relateret til den specifikke koloniale forståelsesramme, som er knyttet til dansk kolonialisme i Kalaallit Nunaat.

I denne artikel ønsker jeg at bidrage til undersøgelsen af kunstens potentiale som katalysator for afsøgning og bearbejdelse af dansk kolonihistorie. Inspireret af Mathias Danbolt vil jeg forsøge at tænke med værket, "to examine its engagement with what we could call the unfinished histories of colonial aesthetic injustice" (Danbolt 279), her ud fra den specifikke koloniale forståelsesramme defineret af dansk kolonialisme i Kalaallit Nunaat. Gennem en dekolonial analyse af "Slæden på vej"s tegn og de kontekster, som tegnene adresserer, udgør artiklen således et forsøg på at afdække sammenfiltrede koloniale forhold inspireret og guidet af kunstværkets formsprog og materialer.

I SPORENE FRA "SLÆDEN PÅ VEJ"

"Slæden på vej" er en monumental skulpturinstallation, der er produceret specifikt til udstillingen "Tiden løber løber tiden" på SMK. Værket er en konstrueret kalaallit hundeslæde med iøjnefaldende ændringer i forhold til det, som de fleste nok forbinder med en traditionel kalaallit hundeslæde. Hvis vi lader værkets titel: "Slæden på vej" guide vores forståelse, adresserer værket

det faktum, at den kalaallit hundeslæde er på vej et nyt sted hen. Det er nærliggende at stille spørgsmålene: Hvorfra? Hvorhen? Og ikke mindst: Hvorfor? Analysen tager derfor sit afsæt i de modificeringer, som Kleemann har lavet på sin version af den kalaallit hundeslæde, som den fremgår af "Slæden på vej" sammenlignet med en oprindelig, traditionel Kalaallit hundeslæde.

Kleemann er født og opvokset i Upernavik i Vest Kalaallit Nunaat, og har i artist talks udtalt, at "Slæden på vej" er inspireret af hundeslæder, hun så under et besøg hos sin bror, der stadig bor i byen. Til sammenligningsgrundlag for "Slæden på vej" tages der derfor her udgangspunkt i den type hundeslæde, som blev brugt i Upernavik-området i 1930'erne. Netop denne type hundeslæde er veldokumenteret i kraft af, at der er blevet bevaret et eksemplar, som endnu eksisterer, i dag som en del af samlingen på Grønlands Nationalmuseum i Nuuk. Der findes meget få arkæologiske fund af hundeslæder fra før 1900-tallet, men med afsæt i Emma Vitales forskning i Upernavik-hundeslæden fra 1930'erne, kan konstruktionen af Upernavik-hundeslæden give god indsigt i, hvordan man traditionelt har bygget hundeslæder i Vest Kalaallit Nunaat (Vitale).

Den oprindelige Upernavik-hundeslæde var bygget af drivtømmer, bundet sammen af snor lavet af sælskind og styrket af slæde-sko lavet af hvalknogler (Vitale). Drivtømmer var et sparsomt materiale, der kun var tilgængeligt, når det tilfældigvis blev båret med strømmen fra de sibiriske floder til kysten langs Kalaallit Nunaat, mens sælskind og hvalknogler var materialer, der kunne produceres ud fra inuits jagtbytte. Hundeslæden i "Slæden på vej" er derimod bygget af ædeltræsplanker bundet sammen af farverige silkesnore. Eksklusive materialer der først er blevet tilgængelige i Kalaallit Nunaat, siden landet er blevet en del af det globale handelsmarked. Modifikationen drager således associationer til, hvordan Kalaallit kultur gennem tiden er blevet påvirket og formet af internationale materiale-udvekslinger.³

3 Et konkret eksempel er den traditionelle Kalaallit glasperle brugt i Kalaallisuit (kalaallit nationaldragt) som bruges i Vest Kalaallit Nunaat. Perlen kom til landet i forbindelse med handelsudveksling med hollandske hvalfangere, der byttede perlerne for sælskind og spæk i 1600-tallet. Perlen er siden blevet en integreret del af den materielle kalaallit kulturarv.

En af de mest iøjnefaldende ændringer i "Slæden på vej" taler ligeledes ind i dette fokus på udvekslinger af materialer og løbende muligheder for import af nye, moderne og teknologiske produkter i Kalaallit Nunaat. Her henviser jeg til de otte massive ATV-dæk, der er påsat de to slædemeder på "Slæden på vej" i stedet for de traditionelle slædesko. Dækkene drager i en Kalaallit kontekst associationer til snescootere, som er blevet en integreret transportform i vintermånedernes snedækkede landskaber. Snescooteren bliver af inuit i høj grad brugt til transport, men bliver af nogle jægere i Kalaallit Nunaat endnu opfattet som mindre pålidelig end hundeslæden (Vitale 4; Robert-Lamblin 99). Bryder en snescooter sammen, er man afhængig af at kunne skaffe reservedele og af at kunne udføre det nødvendige mekanikerarbejde, og risikoen for at løbe tør for brændstof er større end ved brug af hundekræfter. Hundeslæden bliver opfattet som værende lettere selv at reparere på og som værende billigere i drift. Men som følge af, at klimaet i Kalaallit Nunaat ændrer sig, og at sne og is ikke dækker landskabet i lige så mange måneder af året som tidligere, er hundeslædens brug blevet begrænset til kortere perioder end før. Som Kleemann i det indledende citat i denne artikel minder os om, kan man ikke køre hundeslæde uden is, medmindre man sætter hjul på. Hundeslædens funktion som transportmiddel under jagt er bogstaveligt talt ved at miste sit grundlag. Med sine otte ATV-dæk foreslår "Slæden på vej" hjul som mulig løsning på begrænsningen af hundeslædens brug. I Alaska har man allerede versioner af hundeslæder, som har hjul på for at kunne køre om sommeren, hvor der ikke er sne og is. Disse hundeslæder bruges primært som fritidsinteresse og som oplevelse for turister og udgør ligeledes et eksempel på modificerede versioner af en traditionel hundeslæde – her med afsæt i den alaskiske hundeslæde. I en kalaallit kontekst er turismelementet ligeledes relevant at inddrage. For også her er hundeslæden gået fra at have en eksistensnødvendig funktion i inuitisk levevis til i stadig højere grad at blive tilbudt som oplevelse for udenlandske turister.

Også formen på hundeslæden er markant ændret i "Slæden på vej". Den oprindelige Upernavik-hundeslæde var specifikt tilpasset klimaet omkring Upernavik. Med sin blot 2-3 meter lange slæde og buede slædemeder var formen tilpasset det kuperede indlandsterræn som hundeslæden i Upernavikområdet oftest skulle transportere sin(e) passager(er) over. Slæden i

"Slæden på vej" er derimod hele 22 meter lang. En længde der langt fra var mulig at opnå ud fra det tilgængelige drivtømmer, som udgjorde det eneste tilgængelige materiale, da den historiske Upernavik-slæde blev produceret. Derudover er værket slædemeder og opständer malet med glitrende hvid maling, der står i stor kontrast til drivtømmerets rustikke og slidte overflade. Den hvide, glitrende farve og det lange sæde drager nærmere associationer til en limousine, som ellers repræsenterer en helt anden type transportmiddel. Hvor den traditionelle hundeslæde har været konstrueret specifikt til at agere praktisk transportmiddel i forbindelse med fangst og med inuits nomadiske livsstil, er limousinen som transportmiddel nærmere defineret ved sin mangel på praktikalitet. Hvad limousinen derimod tilbyder, er komfort og luksus; en oplevelse af det eksklusive. Limousinen som reference understøttes desuden af de eksklusive materialer som "Slæden på vej" er bygget af.

Ud fra denne sammenligning mellem elementer og materialer fra den historiske Upernavik-hundeslæde og "Slæden på vej" tilbydes således forskellige indgangsvinkler til at arbejde med hundeslædens transition. Med en antagelse om at den historiske Upernavik-hundeslæde kan repræsentere, der *hvor slæden kommer fra* og at "Slæden på vej" repræsenterer der, *hvor slæden er på vej hen*, står således tilbage at undersøge, *hvorfor slæden er på vej*. Med afsæt i to grupperinger af tegn, lokaliseret i sammenligningen mellem den traditionelle Upernavik-hundeslæde og "Slæden på vej", vil jeg gennem en dekolonial læsning undersøge dette spørgsmål. Grupperingerne kan overordnet opsummeres således:

- 1: De otte massive ATV-dæk: Som Kleemann i det indledende citat i denne artikel minder os om, kan man ikke køre hundeslæde uden is, medmindre man sætter hjul på. Hjulene udgør således et symbol på, at klimaet forandrer sig i Kalaallit Nunaat, og at kulde, sne og is er grundvilkår for hundeslædens traditionelle brug.
- 2: Glimmeret, de farverige silkesnore, ædeltræet og det lange sæde: elementer, der minder os om, at slæden i samtiden ikke blot er et redskab til fangst, men også en turistattraktion. Er oplevelsesøkonomien et nyt grundvilkår for brugen af hundeslæder i Kalaallit Nunaat?

Med disse tegn og deres symbolske betydninger, følger jeg to af slædens spor defineret af hver sin kontekst: et spor, der er defineret af *klimaforandringer*, og et spor, der er defineret af *turisme*. Artiklen vil derfor ligeledes bevæge sig i to spor: Først vil undersøgelsen følge sporet defineret af *klimaforandringer*. Dernæst sporet defineret af *turisme*.

Fælles for de to spor er, at det først klarlægges, hvordan de hver især er forbundet til hundeslædens kulturelle brug i Kalaallit Nunaat. Dernæst foretager jeg dekolonial læsning af, hvordan de to analysespor hver især er sammenfiltret med kolonialitet og sidst inddrager jeg relevante nedslag i dansk-kalaallit kolonihistorie for at argumentere for, at dekolonialismens kritikker og agendaer også er aktuelle inden for denne specifikke koloniale forståelsesramme. Jeg vil herved fremhæve, hvordan dansk kolonialisme i Kalaallit Nunaat har (haft) indflydelse på hundeslædens transition; en transition fra at være grundlæggende for inuitisk levevis i det kolde arktiske klima, til at blive underlagt den kapitalistiske markedsøkonomi gennem dansk kolonisering og til nu at agere autentisk, etnoæstetisk turistoplevelse for oplevelseskrævende vestlige/danske turister.

EN DEKOLONIAL LÆSNING

Dekolonisering/dekolonialisme/dekolonialitet som det i denne artikel forstås og anvendes, kan beskrives som begreber, der indikerer et ønske om opgør med kolonialitet på såvel samfundsniveau, relationelt niveau og på individuelt niveau, og kan overordnet præsenteres som en transnational og kontemporær strømning, der søger at gøre op med koloniale strukturer og samtidig understøtte/styrke (tidligere) koloniserede folkefærd (Mignolo og Walsh; Shepherd; Maldonado-Torres). Dekolonialismen har afsæt i samtaler blandt kunstnere, forfattere, forskere og tænkere i Syd- og Centralamerika i perioden omkring år 2000 og er indenfor academia nok især associeret med den peruvianske sociolog Anibal Quijanos banebrydende redegørelse for sammenhængen mellem kolonialitet og modernitet (Quijano; Shepherd). En sammenhæng der ligger til grund for mange efterfølgende dekoloniale tænkere, blandt andet for den velciterede argentinske semiotiker Walter Mignolo, der med sine engelsksprogede publikationer har

ydet stort bidrag til udbredelsen af dekolonial tænkning og praksis i den engelsktalende (og akademiske) verden. Vigtigst for denne artikel er at fremhæve Mignolos belysning af det, han kalder 'the colonial matrix of power' (CMP), som henviser til det, jeg tidligere har omtalt som en kolonial forståelsesramme. Den koloniale forståelsesramme (CMP) kan beskrives som en altomfavnende og bredt accepteret forestilling og verdensstruktur, der bygger på og understøtter koloniale strukturer og relationer, som blev etableret under den vestlige modernisering og kolonisering, og som endnu opretholdes. En fortælling der ifølge Mignolo understøtter en illusion om kolonialisme, som legitimerer vestens udnyttelse af landområder, råstoffer, menneskelig arbejdskraft, og som ikke tilbyder noget ståsted uden for forståelsesrammen, hvorfra den kan beskues og udfordres (Mignolo and Walsh 114).

I bogen *On Decoloniality, Concepts, Analytics, Praxis*, som Mignolo udgav i 2018 sammen med Catherine E. Walsh, beskriver forfatterne, at deres agenda på den ene side er at gøre læsere opmærksomme på, hvordan CMP opstod omkring 1600-tallet og efterfølgende – og endnu - opretholdes og udvikles. På den anden side er deres agenda at opfordre til og udforske mulighederne for, hvordan dekolonialitet/dekolonisering "[...] undoes, disobeys, and delinks" fra CMP og i stedet bidrager til: "[...] an otherwise of thinking, sensing, believing, doing, and living" (Mignolo og Walsh 4).

I en dansk-kalaallit-kolonial kontekst relaterer brugen af begrebet sig specifikt til dansk kolonialitet, der endnu er infiltreret i Danmark og Kalaallit Nunaat som samfund, i relationer mellem danskere og Kalaallit inuit samt i danskeres og kalaallit inuits individuelle sind og selvopfattelse. Der er altså her tale om en specifik CMP, defineret af dansk kolonialisme i Kalaallit Nunaat. For at videreføre det dekoloniale fokus på sammenhængen mellem kolonialitet og modernitet tager jeg udgangspunkt i nedslag i dansk kolonihistorie i Kalaallit Nunaat i perioden fra ca. år 1700-2000. Denne periode ligger forskudt fra den tidsperiode, der typisk bruges til at definere starten af den europæiske og vestlige modernitet, industrialisering og den samtidige europæiske kolonisering og imperialisme, som typisk beskrives begyndende i 1600-tallet. Men da Danmarks kolonisering i Kalaallit Nunaat først officielt påbegyndes i 1700-tallet, og da mange af de mest

omfattende koloniale indgreb først igangsættes i perioden omkring 1950-1960 (Hermann), er det i denne specifikke CMP mere retvisende at kigge på periodiske nedslag som udtryk for kolonialisme/modernisme. Nedslagene er således argumenter for, at dansk kolonialisme i Kalaallit Nunaat udgør "den mørkere side" af dansk modernitet/modernisering i samme periode. Denne modernisering bygger blandt andet på økonomiske og geopolitiske fordele, som Danmark har opnået i kraft af koloniseringen af Kalaallit Nunaat. Herved fremhæves, hvordan dansk kolonisering i Kalaallit Nunaat kan underkastes dekolonialismens kritik af moderniteten/kolonialismens retoriske og selvproducerende narrativer, der fortsat "remain unfinished". Denne artikel er således et udtryk for min egen personlige dekoloniale agenda. Fra min privilegerede position som dansk, hvid, cis-kønnet forsker ønsker jeg at bidrage til at afdække dele af dansk kolonihistorie, som relaterer sig til hundeslædens brug i Kalaallit Nunaat og derved også den kolonialitet, som endnu er infiltreret i relationen mellem Danmark og Kalaallit Nunaat, gennem en analyse af værket "Slæden på vej" og de kontekster værket adresserer: klimaforandringer og turisme.

Spor 1 – Klimaforandringer

KLIMAFORANDRINGER OG HUNDESLÆDENS BRUG

I en artist talk beskriver Kleemann, at hun under sit seneste besøg i sin fødeby Upernavik i det nordvestlige Kalaallit Nunaat i 2017 undrede sig over flere steder at se hundeslæder stablet ovenpå hinanden, som en form for 'kirkegårde' for hundeslæder. "Så sæt da hjul på!" var hendes forslag til sin bror, da han forklarede, at de jo ikke kunne bruge hundeslæderne, når der ikke var is. For isen smelter i Kalaallit Nunaat, klimaet forandrer sig og vilkårene for kulturen ændres.

Hundeslædens kulturelle funktion har altid været tæt knyttet til det arktiske landskab, kulde, sne og is, og den har i Kalaallit Nunaat oprindeligt været brugt som nødvendigt transportmiddel til jagt og for inuits nomadiske livsstil. At klimaforandringer er knyttet til forandring i hundeslædens brug, bunder derfor grundlæggende i, at hundeslæden specifikt er konstrueret til at kunne agere transportmiddel i det ellers somme tider

ufremkommelige arktiske klima. Når klimaet forandrer sig, forandres ligeledes hundeslædens vilkår og kulturelle funktion.

Hundeslæden kom til Kalaallit Nunaat med den bølge af inuit, der indvandrede landet i løbet af 1200-tallet, fra hvem størstedelen af nutidens kalaallit inuit stammer fra (Petersen 19). Denne gruppe af inuit bragte Thule-kulturen med sig, som havde mange muligheder for udnyttelse af naturens ressourcer. Med sig bragte de både kajakken til sælfangst, konebåde til hvalfangst og transport samt hundeslæden til transport over is og sne i vinterhalvåret. De forskellige klimatilpassede transportmidler dannede ramme om inuits jagttraditioner, der cyklisk fulgte årets sæsoner, og som udgjorde eksistensgrundlaget i landet. I det historiske oversigtsværk *Grønlandernes Historie – fra urtiden til 1925* fra 1991, skrevet af en redaktion af kalaallit forskere, forfattere og historikere, baseret på en kombination af såvel forskning som erindringer og vidnesbyrd fra kalaallit inuit beskrives og understreges relationen mellem inuits levevilkår og klima således:

Grønlands geografiske beliggenhed er afgørende for landets befolkning. Klimaet spiller en væsentlig rolle for livsbetingelserne i dette som i alle andre lande. Før den teknologiske tidsalder bestemte klimaet alene mulighederne for overlevelse. Grønland har desuden i tidens løb bestandigt været underlagt klimasvingninger – og derfor har eksistensgrundlaget for alt liv i landet ikke altid været det samme. [...] Snart blev det koldere, snart varmere eller måske fugtigere. Dyrenes reaktioner på disse svingninger medførte undertiden, at faunaens sammensætning af dyrearter ændredes. [...] Ikke een men flere gange har forskydninger i naturens økologiske balance afgjort, om landet kunne beboes eller ej (Petersen 13).

At klimaet forandrer sig, er altså ikke nyt. Det er heller ikke nyt, at klimaet i samtiden forandrer sig hastigere end før. Anno 2024 kan det virke overflødigt at forklare, at klimaforandringerne, der medfører isens forsvinden fra Arktis, er forårsaget af menneskets ekstraktive og forbrugerdrevne livsførelse. At klimaforandringer udgør en af forklaringerne på, *hvorfor* slæden er på vej et nyt sted hen er således fastslået. For at understrege den dekoloniale agenda i denne artikel, vil det næste afsnit behandle klimaforandrings tilknytning til kolonialitet.

KLIMAFORANDRINGER OG KOLONIALITET

Som flere forskere fremhæver, er det antropocæne narrativ i vores samtid allerede veletableret (Malm "The anthropocene Myth"). Forståelsen af vores tids geologiske epoke som menneskedomineret er alment accepteret. Men tilgår vi her "Slæden på vej" fra et dekolonialt perspektiv, og læser klima-konteksten ud fra et kolonikritisk blik, er det relevant at påpege, at der i det antropocæne narrativs grundantagelse eksisterer en blind vinkel. For den klimadestruktive, privilegerede, 'menneskelige' livsførelse er ikke delt af alle mennesker. Som Adelman skriver: "Most of the individuals historically responsible for carbon dioxide emissions – the super-agents of the Anthropocene – are from developed, industrialised, Western countries" (Adelman 26).

Et kontra-narrativ til 'det antropocæne' som her fremhæves, præsenteres af Andreas Malm. I sit værk *Fossil Capital: the Rise of Steam Power and the Roots of Global Warming* fra 1977 præsenterer Malm begrebet 'det kapitalocæne', hvorved han fremhæver kapitalismens planetære påvirkning, som definerende for vores tids geologiske epoke. Herved knyttes ansvaret for klimaforandringer mere specifikt til mennesker, der indgår i den kapitalistiske, globale (og i høj grad vestlige) verden frem for det antagne generelle menneske.

At spore sammenhængene mellem klimaforandringer, kapitalisme og kolonialisme kræver inddragelse af fællesnævneren 'modernitet'. Som beskrevet i Peter Osbournes *The Politics of Time. Modernity and the Avantgarde* er moderniteten et fænomen, der oftest forstås ud fra to forskellige forestillinger: 1) moderniteten som en afgrænset historisk periode (typisk et sted mellem 1500 til 2000), hvor Europa konsoliderede sit koloniherrdømme og på samme tid konstituerede det kulturelle kompleks, der skulle blive kendt som europæisk modernitet og 2) et sæt af historisk tilbagevendende, selv-reproducerende fortællinger, bygget op om begreberne modernisering og udvikling (Osborne 1-2). To forestillinger, der også er relevante at forstå i en dekolonial kontekst (Mignolo og Walsh 110; Quijano 171).

Som beskrevet i artiklen "Decolonial Thinking and Practice" af Nick Shepherd, har dekoloniale tænkere arbejdet for at ændre det ellers veletablerede narrativ om, at moderniteten er udsprunget i Europa som følge

af: “[...] the secularization of knowledge, the rise of the individual, a new trust in the scientific process, and the idea of progress linked to technological developments” (Shepherd 3). I dette narrativ er kolonialismens rolle sekundær: et sammentræf med modernitetens (og vestens) søgen efter ny viden og hertil interesse i “den nye verden”. Dekoloniale tænkere, forklarer Shepherd, argumenterer derimod for, at moderniteten udsprang i *følgeskab* med kolonialismen – eller endda at kolonialisme udgjorde *grundlaget* for moderniteten: at den økonomiske gevinst fra slavehandel, minedrift og fra salg af varer eksporteret fra kolonier, udgjorde grundlaget for investeringer i vestens modernisering og industrialisering.

In this perspective, colonialism is present as an economic and political institution at the birth of modernity, and far from being an epiphenomenon becomes its inescapable other “face”, albeit a face that is generally disavowed in conventional narratives of modernity (Shepherd 4).

Med andre ord: “Coloniality names the (un)intended consequences of the narratives of modernity – Anthony Giddens’s missing chapters. It is the darker and hidden side of modernity” (Mignolo og Walsh 140). Heraf belyses desuden kolonialismens tætte forbindelse til kapitalismen, det at kolonialismen har genereret et økonomisk overskud, der har dannet grundlag for vestens udvikling, produktion, industrialisering og modernisering. Således har kolonialisme været en medvirkende katalysator for udbredelsen af vestlig, privilegeret livsførelse, der, jævnfør Malms teori, har forårsaget menneskets geologiske agens og hertil den påtrængende klimakrise.

De der ikke indbefattes i det antropocæne, koloniale narrativ, såsom flere (tidligere) koloniserede folk – hertil oprindelige folkefærd og mennesker fra det globale syd – bliver herved ofte de mennesker, der først og kraftigst rammes af de klimaændringer, som den kapitalocæne epoke fremtvinger. Et blik på de daglige nationale nyhedsoverskrifter i Kalaallit Nunaat giver et indblik i, hvordan klimaændringer i landet allerede er presserende.⁴

4 Se f.eks. Camilla Egeborg Møller, “Inlandsisen försvinner hastigt”, *Kalaallit Nunaat Radioa*, 2024-09-09, <https://knr.gl/da/nyheder/inlandsisen-svin->

HUNDESLÆDEN OG KLIMAFORANDRINGER I EN DANSK-KALAALLIT CMP

Ser vi hernæst nærmere på forbindelsen mellem klimakrise, kolonialisme og kapitalisme inden for den dansk-kalaallit CMP, belyses mere komplekse og sammenviklede kontekster for hundeslædens kulturelle transit end blot at isen smelter. Følger vi her dekolonialismens fokus på sammenhængen mellem modernitet og kolonialitet, udgør dansk eksport af sæler og den medfølgende kapitalisering af hundeslædens brug i Kalaallit Nunaat et bidrag til vilkårene for modernisering i Danmark og Europa.

Ifølge Ebbe Volquardsen, forsker ved Ilisimatusarfik i Nuuk, eksisterer der et etableret narrativ om, at koloniseringen af Kalaallit Nunaat nærmest skete ved et tilfælde, at Hans Egedes rejse til Kalaallit Nunaat udelukkende med den hensigt at finde og missionere for de nordboere, der omkring år 1000 havde bosat sig i det geografiske område, der senere blev til Kalaallit Nunaat. Men følger vi Volquardsens argument, forholder det sig anderledes: Hans Egedes interesse og motivation var i hvert fald også inspireret af den kristne mission i det daværende Dansk Vest Indien, og hans rejse blev finansieret af den danske stat med henblik på at generere økonomi i den danske statskasse (Volquardsen). Grundet underskud under Hans Egedes mission overtog den danske stat kolonien i Kalaallit Nunaat i 1727, seks år efter koloniens etablering. I løbet af de følgende år blev der etableret handelsposter langs især Kalaallit Nunaat's vestkyst (Volquardsen 4). For at øge kongens indtjening på handel fra Kalaallit Nunaat overtog Den Kongelige Danske Handel monopollet i Kalaallit Nunaat i 1776, og ad et kongeligt dekret blev al fremmed besejling og handel med Kalaallit Nunaat forbudt. Handlen var især baseret på sælfangst, udført

der-hastigt-og-fangerne-er-de-foerste-til-maerke-konsekvenserne?fbclid=IwY2xjawFNH0tleHRuA2FlbQIxMQABHfgznPHgVPbAKWEMvXipgEIwGR-LA-idM-RQzuVeQW5llivJxnd8befjJnQ_aem_iEctd-X8hZ1F_oyJGT9Cw [Tilgået 2025-03-10] og Thomas Munk Veirum, "Fjeldskred udløste 200 meter høj mega-tsunami", *Sermitsiaq*, 2024-09-13, https://www.sermitsiaq.ag/samfund/fjeldskred-udloste-200-meter-hoj-mega-tsunami/2135616?fbclid=IwY2xjawFRCVdleHRuA2FlbQIxMAABHQfFeJGAywpPNJpmS81hwza4K7WGp0m3nBmFouDD2ZfaCY-uOCQGo5_QdYw_aem_FaRW2WIqAVomBBGJoVfckQ [Tilgået 2025-03-10].

af kalaallit fangere, da skind og spæk kunne omdannes til olie og bruges i produktionen af sæbe, læder, kosmetik og tranlamper, varer der var populære og efterspurgt i samtidens moderniserede og industrialiserede Europa (Hermann 67).

Fra omkring 1880 til 1920'erne begyndte flere danske handelsstationer at åbne langs kysten, især på vestsiden af Kalaallit Nunaat, og muligheden for at handle tømmer fra Danmark medførte en stigning i antallet af hundeslæder (Vitale 4). Flere hundeslæder til brug under sæljagt var nødvendigt for at følge med den stigende efterspørgsel på skind og spæk, hvilket understøttede en støt kapitalisering af inuits jagt. I løbet af 1800-tallet ændredes slædens kulturelle funktion sig således sammen med jagtens. Jagtens eksistensøkonomi blev underlagt markedslogikken i den globale koloniale kapitalisme, hvor fangststyr skulle eksporteres, på den ene side for at inuit kunne tjene penge til at brødføde deres familier, og på den anden side for at generere overskud i den danske statskasse (Hermann; Volquardsen).

Flere oprindelige forskere har fremhævet, at mange oprindelige folkefærd – folkefærd, der historisk har været koloniseret og undermineret – på grund af deres tætte kulturelle og eksistentielle forbindelse til klima og natur ikke blot har haft en ikke-klimabelastende livsførelse, men faktisk har praktiseret en klima-understøttende livsførelse før den koloniale indblanding (Todd; Graugaard). Kalaallit Nunaat er et eksempel herpå: før den danske kolonisering opretholdte Kalaallit inuit en bæredygtig livsstil, der var defineret af og understøttede den økologiske balance i landet. Men gennem dansk kolonialisme i Kalaallit Nunaat er landets ressourcer og indbyggernes arbejdskraft – i denne kontekst specifikt sæler og inuits jagtpraksis – blevet kapitaliseret. Udover at bringe fokus på klimaforandringerne direkte konsekvenser for hundeslædens brug i Kalaallit Nunaat, retter en dekolonial læsning af "Slæden på vej" ligeledes fokus på dansk kolonialismes indflydelse på hundeslædens transformation fra eksistensgrundlæggende for inuits overlevelse til at blive underlagt den kapitalistiske, globale markedsøkonomi.

Spor 2: Turisme

TURISME OG HUNDESLÆDENS BRUG

Fra "Slæden på vej" bevæger vi os nu ad det andet spor: turisme. Som fremhævet under sammenligningen af den traditionelle Upernavik-hundeslæde og "Slæden på vej" i artiklens indledende afsnit konnoterer værket gennem sine materialer og form elementer af komfort, luksus og ekstravagance – egenskaber der i højere grad associeres med et køretøj såsom en limousine end med et transportmiddel til jagt. Ændringen af materialer fra drivtømmer, skind og ben til ædeltræ, silkesnore og hjul samt det lange sæde på "Slæden på vej" afspejler herved, at selvom slæden endnu bliver brugt nogle steder i fangersamfundene i Kalaallit Nunaat, så bliver den i samtiden flere steder nu også stillet til rådighed for turister som rejseoplevelse. Turisme som kontekst præsenteres herved i "Slæden på vej" som en indgangsvinkel til at forstå, *hvorfor* den kalaallit hundeslæde er i transit.

Turisme i Kalaallit Nunaat er en indtægtskilde for landet – en måde at generere økonomi til modernisering og fortsat forbedring af levevilkårene. Og den er i rivende udvikling – det viser de seneste års rapporter fra Visit Greenland – det kalaallit turistråd. De skriver om turismen i Kalaallit Nunaat i 2023: "[...] 2023 skiller sig klart ud ved sin markante vækst – særligt på krydstogtområdet".⁵ Dertil viser rapporterne, at over halvdelen af de turister, der besøger Kalaallit Nunaat via flyforbindelse, udgøres af danskere: "Danmark har historisk udgjort ca. halvdelen af alle udenlandske flypassagerer, men i 2023 repræsenterer DK segmentet en andel på hele 56,8% af samtlige turismesegmenter", og at: "Markedet [for krydstogsturisme] er kraftigt domineret af markederne Nordamerika, Australien og Europa, mens historiske data viser en stigende – og ikke ubetydelig – efterspørgsel fra Kina". Det fremgår også af Visit Greenlands årsrapport, hvor meget turismen i Kalaallit Nunaat bidrager til en samfundsøkonomisk gevinst.

5 Rapport via: <https://tourismstat.gl/wp-content/uploads/2024/05/Turismestatistik-rapport-Gronland-2023.pdf> [Tilgået 2025-03-10].

Når "Slæden på vej" er fremstillet som modificeret til turisme, er det interessant at undersøge ikke blot de (økonomiske) fordele, som turismen i Kalaallit Nunaat bidrager med, men også hvad den stigende turismes interesse for Kalaallit Nunaat udspringer af. I det følgende afsnit vil det fremhæves, hvordan turisme er forbundet til kolonialitet, for at forstå kolonialismens indflydelse på hundeslædens transit i denne kontekst.

TURISME OG KOLONIALITET

Et relevant fænomen som indgangsvinkel til at afsøge turismens relation til kolonialitet defineres af forskere inden for turisme, der fremhæver turisters søgen efter "holdepunkter for romantiserte forestillinger og fortellinger om steder og folk, enten de er sanne eller ikke [...]" (Mathisen 57). En såkaldt 'søgen efter autencitet', eller som det måske mere retvisende beskrives, "tourism imaginaries" (Salazar), hvilket henviser til, at de forestillinger, turister har om det besøgte land, kan være forvrænget af romantisering og eksotiserende forventninger.

Dyrkelsen af "den eksotiske anden" er et fænomen, der nok for mange henleder tankerne på Edward W. Said's klassiker *Orientalism* fra 1978. Heri minder Said os om at:

The Orient was almost a European invention, and had been since antiquity a place of romance, exotic beings, haunted memories and landscapes, remarkable experiences (Said 25).

Ved at opstille denne europæiske opfindelse af diskursen "Orienten" blev fænomenet et udtryk for det "ikke-europæiske", en måde at skabe distance mellem Europa/Vesten/Occidenten og ikke-Europa/ikke-vesten/Orienten. Der belyses herved to sider af orientalismen: På den ene side udgør den en romantisk – og romantisering – diskurs, der eftertragter de "signs of desires" som Orienten for Vesten repræsenterer. På den anden side udgør Orienten den modpol, som Vesten definerer sig selv ud fra. Inddrager vi her Sara Ahmeds refleksioner over Saida orientismebegreb i "The Orient and other others", understreges det:

The Orient is not only full of signs of desire in how it is represented and “known” within the West [...], it is also desired by “the West”, as having things that “the West” itself is assumed to be lacking. This fantasy of lack, of what is “not there” becomes visible on the horizon as “supplying” what is lacking. The Orient becomes what we could call a “supply point” (Ahmed 114).

Ahmed understreger desuden, hvordan dyrkelsen af den anden ligeledes indeholder en dimension af magt: “Most important, the making of “the Orient” is an exercise of power: the Orient is made Oriental as a submission to the authority of the Occident” (Ahmed 114). Denne betragtning stemmer overens med en dekolonial forståelse, hvor fremhævelsen af forskelle mellem ‘den anden’ og det vestlige narrativ – som indenfor CMP præsenteres som den universelle sandhed – udspringer af et ønske om at opretholde en distinktion mellem koloniserende og koloniserede. Ifølge Quijano er selve konceptet om hierarkiseringer inden for det sociale (såsom hierarkisering indenfor køn, race, etnicitet osv.) baseret på et narrativ, der legitimerer vestligt overherredømme over og udnyttelse af landområder og mennesker i det globale syd (Quijano). Disse hierarkiseringer bidrager således til både etableringen og til den videre opretholdelse af CMP på globalt plan (Mignolo og Walsh).

HUNDESLÆDEN OG TURISME I EN DANSK-KALAALLIT CMP

Inden for en dansk-kalaallit CMP kan eksotificerende og hierarkiserende koloniale pålagte diskurser ligeledes lokaliseres i hundeslædens transit.

I en kalaallit kontekst er det især aktuelt at italesætte de forventninger, som vestlige, og især danske, turister forventes at måtte komme med, idet det fortsat er disse grupper, der er størst repræsenterede som turister i Kalaallit Nunaat. En vigtig stemme, der har adresseret tematikker vedrørende vestens og danskernes interesse for Kalaallit Nunaat er kalaaleq kunstner Pia Arke. I sit banebrydende essay “etnoæstetik” fra 1995 udpeger og italesætter Arke etnoæstetik som fænomen; et “rodet begreb”, der dækker over vestens dyrkelse af det “etniske”, der som Arke pointerer, må forstås som det “ikke-vestlige” (Arke). Arkes brug af etnoæstetikken ligger i forlængelse af postkolonialismens kritik, og med udgangspunkt i

blandt andet det betydningsfulde opslagsværk "Grønlands Kunst" af den danske kunsthistoriker Bodil Kaalund forklarer Arke, hvordan Danmark (vesten) har fremelsket særligt "Grønlandske" motiver i kunsten fra og om Kalaallit Nunaat. I artiklen "Traveling Images: On Carl Rasmussen's 'Greenland Paintings'" eksemplificerer den kunsthistoriske forsker Anna Vestergaard Jørgensen dette fænomen fra et dansk kunsthistorisk perspektiv (Jørgensen). Med udgangspunkt i den danske maler Jens Erik Carl Rasmussen (1841-1893) fremhæver Jørgensen en tendens blandt danske, især mandlige, kunstnere, der fra midten af 1800-tallet til midten af 1900-tallet rejste til Kalaallit Nunaat og gengav en form for konstrueret ide/fantasi om landet i deres malerier. En gruppe malere, der siden er blevet kendt under betegnelsen "Grønlandsmalerne" (Lundberg Hansen "Grønlandsmaler"). Gennem deres romantiserede malerier af Kalaallit Nunaat, der især portrætterede motiver som smukke, fastfrosne fjeldlandskaber med inuitfigurer der kigger roligt ud over det vindstille hav eller som begiver sig ud på hundeslædeture med smukke og begejstrede slædehunde – har disse kunstnere bidraget til at udbrede en forestilling og forventning om 'noget særligt grønlandsk' – en form for arktisk orientalisme fra dansk side (Jørgensen 12–117). Værkerne fremstillede således Kalaallit Nunaat ud fra motiver, der ofte formildede såvel vejrlige, landskabsmæssige og kulturelle fænomener og samtidig præsenterede de smukke og eksotiske inuit og deres fremmedartede kultur.

Som følge af denne danske dyrkelse af inuit og Kalaallit Nunaat italesætter Pia Arke i "Etnoæstetik" en problematisk følgevirkning i den kalaallit kunstproduktion. Hun skriver:

Gennem de sidste århundreder, accelererende i dette århundrede, har danske, amerikanske, engelske og hollandske antropologer, handelsfolk og kunstnere støvsuget de grønlandske kunstnere for de sidste spor af oprindelig, og ved deres efterspørgsel fremmet produktionen af kunstige efterligninger af det oprindelige (Arke 72).

Dette fokus på reproduktion af motiver, fremelsket af vestlige/danske modtagere sammenlagt med de danske kunstneres portrætterede forestillinger og 'imaginaries' om Kalaallit Nunaat, understøtter et narrativ om Dan-

mark som en mild, altruistisk kolonimagt overfor en 'uskyldig, hjælpeløs og naiv' befolkningsgruppe. Et narrativ der ligger langt fra associationer om modernitet og civilisering, som Kalaallit Nunaat som nation samtidig bevægede sig imod op igennem 1900-tallet. Forestillingen om Danmark som en 'særligt god og omsorgsfuld' kolonimagt taler ind i et fænomen, der af Volquardsen og Lill-Ann Körber defineres som "Nordic Exceptionalism" (Koerber; Volquardsen). Fænomenet omfatter, at der i nordiske/skandinaviske lande, her specifikt med fokus på Danmark og Norge, eksisterer en selvopfattelse af at udgøre en "uniquely peaceful and benevolent region" (Koerber 2). Volquardsen og Körber argumenterer for, at begrebet er særligt brugbart i forbindelse med koloniale forskningssammenhænge, for at belyse hvordan historieskrivningen ofte favoriserer narrativer, der priser metropolen og underkender narrativer, der udfordrer dens exceptionisme. Ved en kolonikritisk læsning af hundeslædens historie tegner der sig ligeledes et andet perspektiv end det, der understøttes i den danske kunsthistorie.

Over årene fra koloniseringens etablering i år 1721 var inuit blevet introduceret for nyere og mere moderne våben end deres traditionelle jagtredskaber, og de vænnede sig til brug af skydevåben under jagt. Herved opstod en relation af gensidig afhængighed mellem de danske kolonialister og kalaallit inuit, hvor kalaallit inuit havde brug for danskernes medbragte våben, og danskerne havde brug for, at kalaallit inuit vedligeholdte deres kompetencer inden for sælfangst, for at Den Kongelige Danske Handel fortsat kunne opretholde eksport og salg af sæler til resten af Europa (Volquardsen 5). Danmark havde således en økonomisk interesse i at opretholde inuits fangstkundskaber og -metoder, der traditionelt blev overleveret fra fader til søn. Det var således i Danmarks interesse at bevare en kalaallit fangstkultur, der var så effektiv – og derfor så upåvirket – som muligt. Denne kulturbevarende/kulturfastholdende danske koloniale dagsorden indebar en omfattende skærmning af kalaallit inuit fra formodet skadelige vestlige(/moderne) påvirkninger – en skærmning der blev understøttet af den monopol-status, Danmark gennem Den Kongelige Danske Handel fortsat havde på indsejling og handel med Kalaallit Nunaat. Volquardsen argumenterer for, at denne danske insisteren på kulturbevarelse blandt inu-

it i denne periode understøttede en kolonial strategi: Ved at holde inuit på afstand af assimilation, der måtte forventes at medføre ønsker om forbedrede levestandarder og modernisering, opretholdtes samtidig et hierarki danskere og kalaallit inuit imellem, der legitimerede dansk position som kolonimagt over kalaallit inuit (Volquardsen 5-7).

Ved denne kolonikritiske analyse belyses Danmarks fremelskelse af det autentiske, eksotiske Kalaallit Nunaat således som en kolonial strategi, der understøtter og reproducerer koloniale sociale hierarkier, der medvirker til opretholdelsen af CMP.

Meget er sket indenfor den kalaallit kunstscene siden Arkes "Etnoæstetik" udkom i 1995, og med "Slæden på vej" bygger Kleemann videre på Arkes betragtninger. I stedet for at reproducere og efterligne forestillinger om det autentiske, viser "Slæden på vej", hvordan kulturen i Kalaallit Nunaat netop tilpasses den vestlige higen efter autenticitet og det såkaldt "særligt grønlandske". "Slæden på vej" bliver således et symbol på et dansk begær efter det, som mangler i Danmark: både sne og is men også en autentisk, oprindelig kultur. Værket bliver en art anti-autentisk mutation af den oprindelige hundeslæde. Frem for at tilbyde de begær der efterspørges, er "Slæden på vej" konstrueret til en fremtid uden sne og is, og hvor kulturen indgår som en handelsvare. Værket adresserer således det paradoksale i, at vestens higen efter det autentiske samt vestens ekstraktive livsførelse kvæler netop den oprindelige kalaallit kultur, som efterspørges. "Slæden på vej" gør herved opmærksom på, at hundeslædens nye funktion som turistoplevelse i Kalaallit Nunaat er en kommodificering af kulturen. En kommodificering der i hvert fald delvist er til fordel for – og som følge af – det vestlige/danske/turistiske blik, og som har til formål at kunne generere økonomi til fortsat at indgå i den globale kapitalistiske markedsökonomi, som blev introduceret under dansk kolonialisme.

HJULSPOR I MANGLENDE SNE

Artiklen er ved at nå sin ende. De to spor fra "Slæden på vej"s otte ATV-dæk er blevet fulgt som planlagt, med hensigt om at undersøge kunstens potentiale som katalysator for afsøgning og bearbejdelse af dansk kolonihistorie.

Ved at tage "Slæden på vej"s påstand seriøst, altså antage, at slæden faktisk *er på vej*, synliggør værkets form, materialer og indkodede tegn indgangsvinkler til at forstå, *hvorfor* denne transit foreligger. Vender vi os mod de konklusioner, der kan drages fra de to analysespor, fremgår det, at de to kontekster, *klimaforandringer* og *turisme* i Kalaallit Nunaat, indgår som i hvert fald en del af forklaringen herpå. Først og fremmest har såvel klimaforandringer som turisme direkte indflydelse på hundeslædens brug i Kalaallit Nunaat i vores samtid: klimaforandringerne, fordi isen, som hundeslæden kører på, smelter, og den øgede turisme, fordi den som økonomisk generator medvirker til kommodificering af hundeslædens brug. Men ved at analysere sporene ud fra et dekolonialt perspektiv, belyses det desuden, at både klimaforandringer og turisme i Kalaallit Nunaat kan forstås som udsprunget af og understøttende den allestedsnærværende 'colonial matrix of power', som den defineres af Mignolo. Klimaforandringerne som følge af erkendelsen om, at det etablerede narrativ om menneskets geologiske agens overser, at 'the super agents of the anthropocene' er knyttet til vestens kapitalistiske, moderniserende og koloniale diskurser. Diskurser, der ligeledes har været gældende i dansk-kalaaleq kolonihistorie, hvor hundeslæden i Kalaallit Nunaat, underlagt dansk kolonialt overherredømme, blev kapitaliseret med det formål at generere økonomi i den danske statskasse. Rettes opmærksomheden dernæst mod analysen af turisme i Kalaallit Nunaat er det især det af turismens grundvilkår, der omfatter en søgen efter det autentiske/eksotiske andet, som understøtter "the colonial matrix of power". Ved at inddrage Pia Arkes betragtninger om dansk/vestlig etnoestetisk dyrkelse af inuit, er analysen blevet belyst om et kolonialt koncept, der på én gang fremelsker og fastholder kalaallit inuit i en andethed fra et vestligt/dansk udgangspunkt, der i denne specifikke, danske "colonial matrix of power" forstås som det universelt gyldige narrativ. "Slæden på vej" konfronterer således fra sin placering på Statens Museum for Kunst sin (danske) beskuer med det faktum, at kalaallit hundeslæde, som i vesten romantiseres og bruges som en form for 'supply' i en higen efter autenticitet, faktisk netop på grund af vestlig kolonialisme, modernitet og kapitalisme er på vej et nyt sted hen – slæden i "Slæden på vej" er ikke længere et uberørt stykke kalaallit kulturarv – den er modifi-

ceret specifikt til de nye og forandrede vilkår, som klimaforandringer og vestlig etnoestetisk dyrkelse af oprindelighed efterspørger og derved både direkte og indirekte påtvinger. Der opstår således et paradoks, hvor vesten i sin higen efter ressourcer – i form af såvel sæbspæk og råstoffer som i form af autenticitet og eksotiske oplevelser – faktisk bidrager til at kvæle den traditionelle hundeslædekultur. Både gennem 1) kolonialismens kapitalisering af hundeslæden for at generere økonomi i den danske statskasse, 2) gennem kapitalismens klimadestruktion og 3) gennem det vestlige blik fremelskelse af det autentiske /eksotiske og den derved påtvungne kommodificering af hundeslædens brug. "Slæden på vej" udgør som kunstværk således en katalysator for dekolonisering i kraft af at gøre sin beskuer opmærksom på, hvordan de to kontekster er forbundne gennem deres (koloni) historiske relation til kalaallit hundeslæde. Uden at italesætte en konkret løsning på eller holdning til klimaforandringer eller på kalaallit kulturs mulige kommodificering som følge af stigende turisme leder "Slæden på vej" os mod en erkendelse af, at Kalaallit Nunaat som nation fortsat undergår en transition. Med andre ord adresserer "Slæden på vej" geopolitiske, klimamæssige og koloniale problemstillinger og paradokser, som Kalaallit Nunaat står overfor på vej mod fremtiden.

Med sin signifikante udstillingsplacering på Statens Museum for Kunst tildeles værkets adresserede kontekster en legitimitet blandt sine beskuere, der opfordres til at følge værkets præmisser. "Slæden på vej" udgør som kunstværk således en katalysator for dekolonisering i kraft af at åbne op for indgangsvinkler til at adressere og ikke mindst at forholde sig til dansk kolonihistorie i Kalaallit Nunaat. Som kunstværk taler "Slæden på vej" således ind i den dekoloniale vending inden for kunsten i en dansk kolonihistorisk kontekst. At der i Danmark vises mere kunst lavet af kunstnere fra Kalaallit Nunaat bidrager til at skabe flere indgangsvinkler til at italesætte og til at forholde sig til dansk kolonihistorie gennem dialog og refleksion. Med "Slæden på vej" som eksempel vil jeg afslutte denne artikel med at konkludere, at samtidskunst fra Kalaallit Nunaat har et stort potentiale for at udvide den danske forståelse af den kulturelle horisont som danskere deler med Kalaallit Inuit.

GRY LIND MERRILD HANSEN, ph.d.-stipendiat ved Kunsthistorie, Institut for Kommunikation og Kultur ved Aarhus Universitet. Den trykte artikel er skrevet med henblik på at indgå i hendes ph.d.-projekt, der omhandler samtidskunst fra Kalaallit Nunaat, der konfronterer et dansk publikum med sin koloniale historie.

COLD, CULTURE & COLONIALITY

Tracing Jessie Kleemann's "The Sledge on the Way"

In this article, the author examines the contextual traces embedded in the artwork "Slæden på Vej" (The Sledge on the Way) made by Kalaaleq artist Jessie Kleemann from a decolonial perspective. Through an analysis of the artwork, the article argues that Danish coloniality in Kalaallit Nunaat – which includes the relationship between Kalaallit Inuit and Danes – constitutes a specific, local 'colonial matrix of power' within the all-encompassing 'colonial matrix of power', as it is defined by Walther Dignolo. The conclusion highlights the significant potential of contemporary art from Kalaallit Nunaat to expand Danish perceptions of the cultural horizon they share with the Kalaallit Inuit. The article thereby demonstrates how "Slæden på Vej" works as a catalyst of decolonial thinking and practices – offering a framework for raising Danish awareness of their own unfinished colonial history in Kalaallit Nunaat.

KEYWORDS

EN: Kalaallit Nunaat, decolonialism/decolonization, Danish colonialism, climate change, tourism, Arctic Orientalism

DA: Kalaallit Nunaat, dekolonialisme/dekolonisering, dansk kolonihistorie, klimaforandringer, turisme, arktisk orientalisme

LITTERATUR

Adelman, Sam. "Modernity, Anthropocene, Capitalocene, and the Climate Crisis". *The Great Awakening: New Modes of Life amidst Capitalist Ruins*, red. Anna Gear og David Bollier, punctum books, 2020.

Ahmed, Sara. "The Orient and Other Others." *Queer Phenomenology: Orientations, Objects, Others*, Duke University Press, 2020, s. 109-156.

Arke, Pia. *Etnoæstetik*. 2. udgave. ed. Aarhus: [Ark], 1995.

- Danbolt, Mathias. "Striking Reverberations: Beating Back the Unfinished History of the Colonial Aesthetic with Jeannette Ehlers' Whip It Good". *Otherwise: Imagining Queer Feminist Art Histories*, redigeret af Amelia Jones og Erin Silver, Manchester University Press, 2016.
- Danbolt, Mathias. "Kunst Og Kolonialitet". *Kunst og Kultur*, 101:3, 2018, s. 126–132.
- Egeborg Møller, Camilla. "Inlandsisen forsvinner hastigt". *Kalaallit Nunaat Radioa*, 2024-09-09, https://knr.gl/da/nyheder/indlandsisen-svinder-hastigt-og-fangerne-er-de-foerste-til-maerke-konsekvenserne?fbclid=IwY2xjawFNHotleHRuA2FlbQIxMQABHfgznPHgVPbAKWEMvXipgEIwgRLA-idM-RQzuVeQW5llivJxnd8befJnQ_aem_iEctd--X8hZ1F_oyJGT9Cw [Tilgået 2025-03-10]
- Graugaard, Naja Dyrendom. *Tracing Seal - Unsettling Narratives of Kalaallit Seal Relations*, Aalborg Universitetsforlag, 2020.
- Hermann, Anne Kirstine. *Imperiets Børn: Da Danmark Vildledte Fn Og Grønland for at Beholde Sin Sidste Koloni*. Lindhardt og Ringhof, 2021.
- Jorgensen, Anna Vestergaard. "Traveling Images: On Carl Rasmussen's "Greenland Paintings". *Konsthistorisk tidsskrift* 92.2, 2023, s. 106-24.
- Jørgensen, Anna Vestergaard. "Rose Dækker Bord: Rose Dækker Bord". *Periskop* 2021.25, 2021, s. 20-27.
- Kaalund, Bodil. *Grønlands Kunst: Skulptur, Brugskunst, Maleri, Samtidskunst*. 3. reviderede og udvidede udgave, Gyldendal, 2011.
- Kleemann, Jessie. *Arkhticós Dolorôs*. Arena, 2021.
- Koerber, Lill-Ann og Ebbe Volquarsen. "Nordic Exceptionalism". *Ilisimatusarfik Grønlands Universitet*, 2023. <https://da.uni.gl/media/etufpwd/koerber-volquarsen-2023-nordic-exceptionalism.pdf> [Tilgået 2025-03-10]
- Lundberg Hansen, Stine. "Grønlandsmaler". *KUNST.GL*, 2020-03-20, <https://kunst.gl/groenlandsmaler/> [Tilgået 025-03-10].
- Lundberg Hansen, Stine, og Jessie Kleemann. *Samtaler Med Jessie Kleemann*. Antipyrine, 2023.
- Maldonado-Torres, Nelson. "Thinking through the Decolonial Turn: Post-Continental Interventions in Theory, Philosophy, and Critique—an Introduction". *TRANSMODERNITY: Journal of Peripheral Cultural Production of the Luso-Hispanic World* 1.2, 2011.
- Malm, Andreas. *Fossil Capital: The Rise of Steam Power and the Roots of Global Warming*. Verso, 2016.
- Malm, Andreas. "The Anthropocene Myth". *The Jacobin*, 30. marts 2015, <https://jacobin.com/2015/03/anthropocene-capitalism-climate-change> [Tilgået 2025-03-10].
- Mignolo, Walter D. og Catherine E. Walsh. *On Decoloniality: Concepts, Analytics, Praxis*. Duke University Press, 2018.
- Munk Veirum, Thomas. "Fjeldskred udløste 200 meter høj mega-tsunami". *Sermitsiaq*, 2024-09-13, https://www.sermitsiaq.ag/samfund/fjeldskred-udloste-200-meter-hoj-mega-tsunami/2135616?fbclid=IwY2xjawFRCVdleHRuA2FlbQIxMAAB-HQfFeJGaywpPNJpmS81hwza4K7WGpom3nBmFouDD2ZfaCYuOCQGo5_QdYw_aem_FarW2WIqAVomBBGJoVfckQ [Tilgået 2025-03-10].

- Norman, David Winfield. "Jessie Kleemann between Orsoq and Turpentine". *A Cultural History of the Avant-Garde in the Nordic Countries since 1975*. Brill, 2022, s. 304-321.
- Osborne, Peter. *The Politics of Time: Modernity and Avantgarde*. Verso, 2011 [1995].
- Petersen, H. C. *Grønlandernes Historie Før 1925*. Namminersornerullutik Opartussat/ Atuakkiorfik, 1991.
- Quijano, Aníbal. "Coloniality and Modernity/Rationality". *Cultural Studies* 21.2-3, 2007, s. 168-178.
- Robert-Lamblin, Joëlle. "Ammassalik, East Greenland – End or Persistence of an Isolate? Anthropological and Demographical Study on Change". *Meddelelser om Grønland. Man & Society* 10, 1986.
- Said, Edward W. *Orientalism*. Knopf Doubleday Publishing Group, 2014 [1978].
- Salazar, Noel B. "Tourism Imaginaries: A Conceptual Approach". *Annals of Tourism Research* 39.2, 2012, s. 863-882.
- Shepherd, Nick. "Decolonial Thinking & Practice". *ECHOES: European Colonial Heritage Modalities in Entangled Cities*, 2018. <http://keywordsechoes.com/> [Tilgået 2025-03-10].
- Skiveren, Tobias. "New Materialism and the Eco-Marxist Challenge: Ontological Shadow-boxing in the Environmental Humanities". *Environmental humanities* 15.2, 2023, s. 181-94.
- Stine Lundberg Hansen og Laila Lund Altinbas. "Christine Deichmann Og De G(L)Emte Grønlandsrejser". *Perspective*, 2024. <https://www.perspectivejournal.dk/christine-deichmann-og-de-glemte-groenlandsrejser/> [Tilgået 2025-03-10].
- Vitale, Emma. "Approaching the Past through Practice: Reconstruction of a Historical Greenlandic Dog Sled". *American Antiquity*, 2025, s. 1-14.
- Volquardsen, Ebbe. "Greenland: History and Society". Ilisimatusarfik Grønlands Universitet, 2023. <https://da.uni.gl/media/tkonv5pm/volquardsen-2023-greenland-history-and-society.pdf> [Tilgået 2025-03-10]
- Witcombe, Nicola i samtale med Nivi Christensen. "Greenland: Uncovering Art History with Nivi Christensen". *The Nordics Uncovered: Critical Voices from Greenland*. Nordics Info, Aarhus University, 2022-01-22. <https://nordics.info/show/artikel/greenland-uncovering-art-history-with-nivi-christensen> [Tilgået 2025-03-10]
- VLT Vesterbro Lokal TV. "Tiden løber: Udstilling af Jessie Klemann på SMK". <https://www.youtube.com/watch?v=o2w5dsiAKBo> [Tilgået 2025-03-10]
- Wolthers, Louise. *INUTEEQ STORCH, RISE OF THE SUNKEN SUN*. Strandbjerg Publishing, 2024.